

Іванищева А. В.

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Найбільш суттєвим фактором інвестиційної діяльності є наявність фінансових ресурсів. Це перша умова формування інвестиційних проектів та водночас головне обмеження. З обсягів наявних ресурсів починається інвестиційне планування, і ними перевіряється реальність вже розробленої інвестиційної стратегії.

Фінансові ресурси - це кошти, шляхом яких відбувається виділення тієї частини сукупного суспільного продукту, яка без порушення об'єктивної (природної) пропорційності суспільного виробництва може бути спрямована на розвиток соціально-економічної системи в цілому.

В наш час виділяють такі основні джерела фінансування діяльності підприємства.

Власні: нерозподілений прибуток, амортизація, сальдо позареалізаційних доходів, виторг від списання надходжень активів, статутний фонд.

Позичкові: довгостроковий банківський кредит, цільовий державний кредит.

Залучені: емісія цінних паперів, прямі інвестиції, державні субсидії.

Перерахуємо переваги та недоліки вищезазначених джерел фінансування.

Так, вищезазначені джерела фінансування мають наступні переваги: оперативність використання; податкові пільги; високий ступінь моніторингу.

В той же час ми маємо такі недоліки: зниження рівня ліквідності; низький коефіцієнт оборотності капіталу (втрачена вигода); відсутність зовнішнього контролю; заморожування коштів.

Розглянемо переваги та недоліки зовнішніх джерел фінансування. Так, серед основних переваг ми можемо виділити наступні: розподіл ризиків; необхідність застави; можливість реструктуризації боргу; наявність зовнішнього контролю; скорочення термінів реалізації проектів; ефект фінансового левериджу.

Але використання зовнішніх джерел фінансування дає наступні недоліки: послаблення менеджменту; можливість втрати частини власності; залежність (боргова) від кредиторів; часткове обмеження самостійності.

Тож, основним і найдешевшим джерелом фінансування підприємства є прибуток. Прибуток повинен забезпечувати функціонування та розвиток підприємства під час кризи. Так, для його нормального функціонування повинні бути дотримані такі умови фінансового стану, як платоспроможність (ліквідність), фінансова стійкість, рентабельність. Недотримання цих умов веде до таких проблем, як дефіцит грошових коштів, можливі перебої з погашенням зобов'язань в майбутньому; втрата незалежності компанії від зовнішніх сторін (кредиторів); недостатнє задоволення інтересів власників, недостатня ефективність роботи компанії.

Основними причинами проблем можуть бути наступні: недостатні обсяги продаж продукції, невисокі ціни на продукцію, що не дозволяє здійснювати розширене виробництво; значна доля в собівартості продукції загальногосподарських витрат, а також висока матеріалоемність продукції; високі відсотки про кредитам, позикам, дивідендам; неефективне управління оборотними засобами (в тому числі розрахунки з поставщиками та покупцями, запасами сировини та готової продукції); також підприємство може здійснювати неефективні капітальні інвестиції, або використовувати дорогі джерела фінансування. Тож, керівнику підприємства необхідно оптимізувати витрати для того, щоб можна було отримати можливість збільшити розмір чистого прибутку. Також, в умовах кризи, важливо раціонально використати наявні ресурси.

Оптимізація стану компанії за рахунок раціональнішого розпорядження результатами діяльності ефективна, але можливість такої оптимізації з часом вичерпана. Так, можливі такі логістичні засоби: наявність запасів в мінімальних об'ємах, продаж продукції буквально з конвеєра, скорочення до мінімуму запасів готової продукції на складі.

З придбанням необоротних активів ситуація аналогічна оборотним активам: відмовившись від значних інвестиційних витрат (капітальних вкладень), компанія зможе оптимізувати фінансове положення. Проте, скорочення капітальних вкладень можливе не більше ніж до нуля. З іншого боку, без відновлення виробничих фондів - без капітальних вкладень - ставиться під питання можливість компанії заробляти прибуток в майбутньому. У зв'язку з цим оптимізація стану компанії в частині капітальних вкладень повинна йти по шляху раціонального вибору напрямку вкладення засобів, об'ємів вкладень і принципів їх фінансування.

Створення наднормативної заборгованості перед бюджетом/персоналом/поставщиками створить додаткове джерело фінансування поточної виробничої діяльності. Це джерело фінансування виникне одноразово і ефект від його виникнення буде вичерпаний через певний час. При цьому сплачувані пені по несвоє-

часно виконаних зобов'язаннях постійно зменшуватимуть прибуток компанії (до моменту погашення заборгованості), тим самим постійно погіршуючи її фінансове положення. Таким чином, тимчасова оптимізація стану компанії за рахунок створення наднормативної заборгованості з часом перетвориться в причину ослаблення фінансового стану компанії.

Таким чином, базою стійкого фінансового положення компанії протягом довгого часу, а особливо в умовах кризи є результат діяльності - прибуток. Він і буде самим дешевим джерелом фінансування в час кризи.

Побудова довгострокових фінансових прогнозів повинна орієнтуватися на підвищення прибутку - максимізацію результатів діяльності. У короткостроковій перспективі на перший план виходить питання здобуття грошових коштів для забезпечення можливості компанії продовжувати свою діяльність. У рішенні даного питання прибуток теж грає найважливішу роль, але рівнозначний вплив може надати оптимізація оборотного капіталу, умов здійснення капітальних вкладень.

Існують різні шляхи оптимізації прибутку - від формування найбільш прибуткового продуктового набору, зниження витрат за рахунок вибору «виробляти власними силами або купувати на стороні» до скорочення масштабів компанії (концентрації виробництва, відмови від збиткових напрямів діяльності). Аналіз фінансового стану покликаний показати, в якій мірі компанія має потребу в оптимізації результатів діяльності і який напрям оптимізації компанія може і повинна реалізувати.